

næst alle Indtægter, som hidtil have været henlagte til kirkelige Formaal, ligefrem gaa ind i Statskassen; saa længe man ikke kan faae disse to Punkter ordnede saaledes, kan man ikke gaa ind paa Sagen. Det forekommer mig imidlertid, at Hensynet til, hvad der i og for sig kan være mest bekvemt og behageligt for Præsterne burde anses for et mere underordnet Hensyn, navnlig ogsaa her i Thinget. Om det saaledes i og for sig kan anses for at være behageligt for dem, som skulde modtage Lønnen, er i det Hele taget ikke det Hensyn, man væsentligst lægger Vægt paa, og jeg tror ogsaa, at Meningerne kunne være i høi Grad delte om, hvorvidt den nævnte Ordning skulde være den behageligste for Præsterne; men der er en anden Grund, som, ganske afset fra Præsternes personlige Behagelighed, er kommen stærkt frem fra forskjellige Sider, og som man dog virkelig ikke saalet kan vise bort; det er den, at det i det Hele taget er uheldigt til det Yderste at ville stille Præsterne som Statsembedsmænd. Jeg synes tværtimod, man maa finde, at det ikke vilde være nogen rigtig Maade, at Præsterne saaledes hver Maaned skulde gaa til Antskuerne og hente deres Maanedspenge. Det forekommer mig at være en naturlig Maade ligeoverfor de kirkelige Forhold og i det Hele taget ønskeligt, at man bevarer den traditionelle Stilling, som ogsaa i den Henseende er tilstede, samt at man heller ikke i andre Retninger ret vel kan være tjent med, at det bliver saa stærkt afeventureret, at Præsterne ganske skulde betragtes som andre Statsembedsmænd. Man har sagt, at det var absolut nødvendigt, at disse Indtægter kom til at gaa ind i Statskassen, medens den Bestemmelse, som var givet i det Forslag, jeg her navnlig har for Die, gik ud paa, at de Indtægter, hvorom der i det Hele var Spørgsmaal, skulde opføres for sig i Finantsloven, samt at de, forsaavidt der skulde fremkomme et Overflud, skulde frugtbargjøres, for at der dernæst efter Lovens øvrige Indhold kunde tages Bestemmelse af Lovgivningsmagten om deres Anvendelse. Jeg kan godt forstaa, at man kan have et Ønske om at se alle de forskellige Poster, som opføres for sig selv paa Budgettet, forsvinde; men at dette Ønske skulde være saa afgjørende, naar Myndigheden derover forøvrigt beholdes, at man af den Grund skulde modsætte sig Reformer, som i andre Henseender have stor Betydning, forekommer mig at være helt besynderligt. Jeg tror derfor virkelig, at man maa komme til den Erkendelse — og jeg er overbevist om, at det ogsaa vil blive en Følge af en fortsat grundig Behandling af Sagen, som jeg haaber vil finde Sted her, og som i alt Fald ikke vil udeblive —, at der her er en virkelig Heilighed tilstede, hvor man ved Samvirken fra Ministeriets og begge Rigsdagens Things Side samt ved Smødeforretningen fra alle 3 Sider kan naae et Resultat (Stemmer: Hør!). Ja, hør, det

er netop Tingen, og jeg tror, det er tilstrækkelig paavist, i hvilken Grad der fra min Side er vist Smødeforretningen, og dette ville Forhandlingerne ogsaa tilstrækkelig vise, naar man vil læse dem igjennem. Jeg siger altsaa, at man her vil kunne naae et saadant Maal; hvorvidt det vil lykkes eller ikke, tør jeg naturligvis ikke have nogen Mening om; men jeg er overbevist om, at, dersom dette Maal naas paa denne Basis, og dersom der i Folket skulde være Stemning imod denne Sagens Ordning, vil denne Stemning meget snart forsvinde ligesom saa mange andre Stemninger, naar man kommer til at se, hvad der virkelig kommer frem; thi jeg forudsætter naturligvis, at man i Folket og ved den Folkestemming, hvorom der er Spørgsmaal, tager Hensyn til, hvad der virkelig foreligger. Naar man derimod f. Ex. vilde sige: Solde I af at yde Tiende? kan jeg meget vel forestille mig, at Folket i sin store Flerhed vilde sige: Nei, vi ere helst fri derfor, selv om vi skulde have Andre at yde til end Præsterne; men jeg tror ogsaa, det er klart, og især har jeg for mit Bedkommende utvilsomt det meget bestemt, at det Spørgsmaal her ikke foreligger. Dersom man sætter det i Forbindelse dermed og siger: Hvis I gaa ind paa det Forslag, der her foreligger, er der Udset til, at I kunne blive fri for Tienden paa meget moderate Vilkaar — eller hvorledes man nu vil udtrykke det — lægger man ganske vist Noget ind, som kan have en betydelig Tiltrækningskraft; men jeg paastaar, at det ikke er med Rette. Jeg tror, man maa sige, at Tiendespørgsmaalets Løsning samt Spørgsmaalet om, hvilken Erstatning der skal gives, og hvorledes den skal gives, vil komme til Afgjørelse paa anden Maade; men den virkelige Interesse og Landets Interesse vil ligesuldt gjøre sig gjældende, hvad enten disse Indtægter staa opførte paa Finantsloven paa den ene eller paa den anden Maade. Det, der skulde være det rent kirkelige, geistlige Moment i Sagen, vil fra den Side vanskeligt komme frem, og jeg tror derfor, at det hele Spørgsmaal om Tienden her maa holdes aldeles borte. Naar det blandes med heri, tror jeg, det fuldstændig vil lede til en anden Opfattelse; men jeg paastaar, at dette Spørgsmaal maa holdes aldeles udenfor Behandlingen af denne Sag. Naar dette sker, nærer jeg som sagt ingen Tvivl om, at den Ordning, hvorpaa det Lovforslag var bygget, som i sidste Samling syntes at være saa nær ved at blive vedtaget, ogsaa vil blive til Tilfredsstillelse og siden mere og mere vil gjøre sig gjældende. Jeg skal føie til, at, forsaavidt der skulde være Mangler, ville de senere kunne rettes paa en eller anden Maade, og det synes ogsaa at være i sin Orden, at man ved en saa omfattende Sag som denne prøver Ordningen i en vis Tid, for at komme til at se, hvorledes det Hele stiller sig. Som bekendt var der jo ogsaa foreskrevet, at